ULKOMINISTERIÖ LAUSUNTO PF0Y5C8C-19
Viestintäosasto
VIE-10 Rim Mezian 08.10.2019

Viite
Muuttoliikeviestintä

Asia
Lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle: Muuttoliikeviestintä on onnistuessaan investointi tulevaisuuteen

Asiasanat	AFGANISTAN, IRAK, LÄHI-ITÄ JA PERSIANLAHTI, PAKOLAISET JA MAAHANMUUTTO, SIIRTOLAISUUS, SOMALIA, VIESTINTÄ, TERRORISMI, IHMISOIKEUDET, KANSALAISJÄRJEST
Hoitaa	**VIE-10**
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	ALI-01; ALI-10; ALI-20; ALI-40; ASA-01; ASA-02; ASA-10; ASA-20; ASA-40; AVS-KEO; AVS-POL; EUR-01; EUR-02; EUR-20; EUR-30; HAL-60; HAL-70; ITÄ-20; KEO-01; KEO-02; KEO-10; KEO-20; KEO-70; KPA-01; KPA-10; KPA-20; OIK-10; OIK-40; POL-01; POL-02; POL-10; POL-20; POL-30; POL-40; POL-50; STU-00; TUO-20; UKKMI-00; UMI-00; VIE-01; VIE-02; VIE-30; VIE-40; VIE-50; VNEUS; VSI-00 ADD; ALG; ANK; BEI; EUE; KAB; NAI; RAB; RAM; RIA; ROO; TEH; TUN CMC KRIISINHALLINTAKESKUS; MAAHANMUUTTOVIRASTO; SM; SUPO; TEM; VNK
Laatija jakanut	Eduskunnan valtiovarainkunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto, DL_Muuttoliikkeet

Ulkoministeriö on toteuttanut kansainvälistä muuttoliikeviestintää eduskunnan vuosittain osoittamalla määrärahalla vuodesta 2016 lähtien. Muuttoliikeviestintä kytkeytyy vahvimmin hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen 3.2. Suomi kokoaan suurempi maailmalla.

Säännösten vastaisten muuttoliikkeiden taustalla on monia syitä, muun muassa aseelliset konfliktit ja turvattomuus, joihin muuttoliikeviestinnässä halutaan vaikuttaa. Nykyisissä projekteissa tavoitteisiin pyritään edistämällä rauhaa ja vakautta Irakissa, Afganistanissa ja Somaliassa. Tulevaisuudessa rauhaa edistävässä viestinnässä voi olla syytä painottaa muitakin Afrikan alueita.

Globaaliin pakolaistilanteeseen vastaaminen edellyttää yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja myös viestinnällisissä kysymyksissä. Ulkoministeriön lisäksi myös sisäministeriössä arvioidaan, että hauraisiin valtioihin keskittyvä viestintä on ajankohtaista ja se tukee Suomen ulkopolitiikan ja kehitysyhteistyörahoituksen painopisteitä. Säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttava viestintä on onnistuessaan investointi tulevaisuuteen.

Viestinnän jatkosta päätetään osana ministeriön valmistelemaa toimenpideohjelmaa maahantuloasioiden käsittelyn vahvistamisesta edustustoissa ja ministeriössä hallitusohjelman mukaisesti.

Muuttoliikeviestinnän painopiste säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisissä syissä

Ulkoministeriö on toteuttanut kansainvälistä muuttoliikeviestintää eduskunnan vuosittain osoittamalla määrärahalla vuodesta 2016 lähtien. Muuttoliikeviestinnällä tarkoitetaan tässä yhteydessä siirtolaisuuden lähtö-, kauttakulku- ja/tai kohdemaihin suunnattua ja/tai paikan päällä tehtävää viestintää, jonka tavoitteena on tavalla tai toisella vaikuttaa muuttoliikkeisiin.

Muuttoliikeviestintä kytkeytyy vahvimmin hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen *3.2. Suomi kokoaan suurempi maailmalla,* mutta sillä on yhtymäkohtia myös muihin hallitusohjelman strategisiin kokonaisuuksiin.[1] Muuttoliikkeen osalta hallitusohjelma painottaa säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamista, mikä on ollut kuluvana vuonna myös muuttoliikeviestinnän tavoite. Säännösten vastaisen muuttoliikkeiden taustalla on monia syitä, muun muassa aseelliset konfliktit ja turvattomuus,[2] joihin muuttoliikeviestinnässä halutaan vaikuttaa. Nykyisissä projekteissa tavoitteisiin pyritään edistämällä rauhaa ja vakautta. Lisäksi viestinnässä painotetaan etenkin nuorten yhteiskunnallista merkitystä viestinnän kohdeyleisöinä, mutta myös toimijoina.

Hallitusohjelman mukaan konfliktinesto, rauhanvälitys ja -rakennus ovat Suomen ulkopolitiikan vahvistuva painopiste. Lisäksi Suomen tulisi vahvistaa verkostomaista toimintatapaa suomalaisten rauhanvälityksen toimijoiden kanssa ja kehittää toimintaa vahvuuksiemme pohjalta. Muuttoliikeviestinnän hankkeet tukevat näiltä osin hallitusohjelmaa. Irakissa ja Afganistanissa käynnistetyssä rauhaa edistävässä projektissa luodaan kansainvälistä nuorten naisten ja miesten rauhanlähettiläiden verkostoa, jonka tavoite on rohkaista nuoria rauhantekijöiksi omassa arkisessa ympäristössä ja laajemmin yhteiskunnassa. Tavoitteena on myös vaikuttaa myönteisesti nuorten kriittiseen ajatteluun, viestintäosaamiseen ja uskoon omiin ja oman maan tulevaisuudennäkymiin. Mukaan on kytketty paikallisia nuorisojärjestöjä sekä suomalaisen konfliktinratkaisujärjestön (CMI) perustama rauhanlähettiläiden verkosto, Lennonit. Hanke on herättänyt kiinnostusta myös suomalaisessa mediassa ja yleisössä.

Muuttoliikeviestinnän taustalla vuoden 2015 kiihtynyt maahanmuutto

Muuttoliikeviestintä on reagoinut joustavasti ja mukautuen ajan tarpeisiin. Toiminnan käynnistyessä vuoden 2015 lopulla haluttiin vastata nopeasti kiihtyneeseen maahanmuuttoon. Viestinnän tavoitteena oli perusteettoman turvapaikanhaun vähentäminen ja oikean tiedon lisääminen muuttoliikkeen lähtöalueilla. Viestinnällä on tarjottu tietoa turvapaikkamenettelyistä, ihmissalakuljetuksesta, laillisista reiteistä, paluumuutosta ja muista siirtolaisuuteen liittyvistä teemoista. Myöhemmin tavoitteeksi asetettiin säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin, kuten väkivallan kierteeseen vaikuttaminen. Nykyään viestinnällä pyritään esimerkiksi ehkäisemään tai hidastamaan nuorten yhteiskunnallista syrjäytymistä ja väkivaltaista radikalisoitumista sekä edistämään rauhaa ja nuorten uskoa maan tulevaisuuteen.

Ulkoministeriö suuntaa ja toteuttaa viestintää Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden ja Suomessa asuvien diasporien kannalta tärkeillä alueilla. Viestinnän keskeisimpiä maita ovat Irak, Afganistan ja Somalia. Somaliassa toteutettiin viime vuonna terrorismin vastainen viestintähanke ja tulevaisuudessa rauhaa ja vakautta edistävässä viestinnässä voi olla syytä painottaa muitakin Afrikan maita ja alueita. Viestinnän tärkeimpiä kohdeyleisöjä ovat nuoret miehet ja naiset sekä mahdollisesti myös nuoren lähipiiri, jolla on vaikutusta nuoren mielipiteisiin, asenteisiin ja käyttäytymiseen. Työllä toivotaan olevan myönteisiä heijastevaikutuksia myös Suomeen ja laajemmin EU-maihin muun muassa sosiaalisen median vaikutuksesta.

Viestintää on toteutettu pääasiassa toiminnan määräaikaisuuden vuoksi noin vuoden kerrallaan kestävillä viestintäprojekteilla. Merkittävimmät projektit on kilpailutettu julkisessa kilpailutuksessa. Usein viestintää on toteutettu jollain tapaa sekä Suomessa että kohdemaassa. Viestinnän keinovalikoima on laaja ja riippuu kunkin maan mediakentästä. Parhaimmillaan viestit syntyvät paikallisissa keskusteluissa. Ulkoministeriö on toteuttanut muuttoliikeviestintää yhdessä sisäministeriön kanssa.

---

[1] 3.2. Suomi kokoaan suurempi maailmalla (esim. ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa; konfliktinesto, rauhanvälitys ja –rakennus; 1325 ja 2250-päätöslauselmat; verkostomaisen toimintatavan vahvistaminen suomalaisten rauhanvälityksen toimijoiden kanssa; kehitysyhteistyörahoituksen ohjaaminen muuttoliikkeen juurisyihin). 3.3 Turvallinen oikeusvaltio Suomi (esim. radikalisaation ja syrjäytymisen ehkäisy, sananvapaus, medialukutaito ja vastuullisen viestintä). 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi (esim. Suomen koulutusosaaminen ja koulutuksen merkitys nuorten syrjäytymisessä).

[2] UNHCR:n mukaan: “People traveling to Europe continue to do so for different reasons. Some contin-ue to flee armed conflict, insecurity, and human rights violations, while others seek international pro-tection on account of religious, ethnic or political persecution, persecution due to their sexual orienta-tion or gender identity, or to escape different forms of sexual or gender-based violence.” (https://www.unhcr.org/desperatejourneys/)

Globaaliin pakolaistilanteeseen vastaaminen edellyttää yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja myös viestinnällisissä kysymyksissä. Nykyisin muuttoliikeviestintään liittyvän tiedon ja kokemusten jakaminen on lisääntynyt ja viestinnän tärkeyttä korostaa se, että kuluvana vuonna EU:n alaisuuteen perustettiin muuttoliikeviestintään keskittyvä työryhmä. Suomi on ollut alusta saakka ja aktiivisesti mukana mainitussa työryhmässä sekä muissa EU:n muuttoliikeviestintää koskevissa keskusteluissa.

Suomi osallistuu lisäksi maailmanlaajuisen ISIL:n vastaisen koalition viestinnälliseen toimintaan. Terrorismin ja ISIL:n vastainen viestinnällinen työ voidaan nähdä pyrkimyksenä vaikuttaa säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin. Ulkoministeriön lisäksi myös sisäministeriössä arvioidaan, että hauraisiin valtioihin keskittyvä viestintä on ajankohtaista ja se tukee Suomen ulkopolitiikan ja kehitysyhteistyörahoituksen painopisteitä ja laajentaa osaltaan Suomen aktiivista osallistumista ja pyrkimystä globaalien, moniulotteisten ongelmien ratkaisuun. Vastuu globaaleista kysymyksistä ja niiden eteen tehtävä työ tukee myös eri hallinnonalojen toimintaa osana kansallista kokonaisturvallisuutta. Säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttaminen on onnistuessaan investointia tulevaisuuteen.

Muuttoliikeviestinnän rahoitus jatkunut vuosi kerrallaan

Myönteisenä osoituksena muuttoliikeviestinnän merkityksestä eduskunta on jatkanut viestinnän vuosittaista rahoittamista jo neljättä kertaa. Ulkoministeriön ajankohtaisviestinnässä tähän tehtävään eduskunnan määrärahalla palkattu määräaikainen muuttoliikeviestinnän asiantuntija vastaa muuttoliikeviestinnän kansallisesta ja kansainvälisestä koordinaatiosta. Hän vastaa viestinnän suunnittelusta, toteutuksesta, budjetin hallinnasta ja raportoinnista. Muuttoliikeviestinnän asiantuntija tekee yhteistyötä sisäministeriön lisäksi Maahanmuuttoviraston, Euroopan muuttoliikeverkoston (EMN) ja vapaaehtoisen paluun AUDA-hankkeen asiantuntijoiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Hän on myös mukana EU:n ja globaalin tason viestintätyöryhmissä, ISIL:n vastaisen koalition viestinnässä ja hänet on nimetty EMN:n muuttoliikeviestintätyöryhmän kansalliseksi yhteyshenkilöksi.

Muuttoliikeviestintä on pitkäjänteistä työtä. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesikin vuoden 2018 ulkoministeriön hallinnonalaa koskevassa mietinnössään muuttoliikeviestinnästä, että: ”*Viestinnän jatkaminen on valiokunnan mielestä edelleen tarpeellista ja syytä on myös harkita sen jatkamista osana ministeriön vakinaista toimintaa*”. Muuttoliikeviestintää toteutetaan nykyrahoituksella vuoden 2019 loppuun. Tämän jälkeen viestinnän jatkosta päätetään osana ministeriön valmistelemaa toimenpideohjelmaa maahantuloasioiden käsittelyn vahvistamisesta edustustoissa ja ministeriössä hallitusohjelman mukaisesti.

LIITTEET -